

Arkeologiska undersökningar av en stenåldersboplats i Motala

KULTURMILJÖVÅRD
MÄLARDALEN

BAKGRUND

Under 2009 och 2010 undersöker arkeologer från Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen en boplats från äldre stenålder i Motala. Utgrävningsplatsen ligger strax norr om Göta kanal och cirka 500 meter från Motala centralstation.

Boplatsen, som fått namnet Kanaljorden, kan vara uppemot 9 000 år gammal och har använts under den del av den äldre stenåldern som kallas mesolitikum (efter grekiskans *mesos*- mellan och *lithos*-sten).

Under denna del av stenåldern var området kring Motala ström en på många sätt idealisk plats att vistas på. Människor hade ännu inte börjat bruka jorden. Fiske, jakt och insamling utgjorde basen i försörjningen. Motala ström var full av fisk och dessutom en viktig kommunikationsled. Via vattnet upprätthölls både lokala och mer långväga kontaktnät.

Det är därför inte förvånande att mesolitiska lämningar finns på flera platser i närområdet, till exempel vid Verkstadsvägen och Strandvägen på ömse sidor om Motala ström. Även på dessa platser utförs arkeologiska undersökningar under 2010 (se vidare www.arkeologiuv.se).

Vid Strandvägen har arkeologer tidigare hittat lämningar efter ett hus och en hydda, samt spår efter bland annat yxtillverkning och fiske. Lokalen etablerades för ungefär 8 000 år sedan och de lämningar som har kunnat kopplas till boende var cirka 7 000–7 500 år gamla. Om också ”vår” lokal var bebodd vid denna tid och om människorna som levde norr och söder om Motala ström därmed var grannar är en av de saker vi vill ta reda på.

Vi vill också ta reda hur platsen vid Kanaljorden användes. Döljer marken också här spår efter hus och hyddor? Kan bosättningen i så fall knytas till särskilda tider på året? Hur begravde man sina döda? Finns det spår efter andra typer av ritualer på platsen? I vilken grad har det pågått hantverk och redskapstillverkning? Kort och gott, vad gjorde man här under mesolitikum?

VISNINGAR

Under sommaren 2010 hålls guidade visningar av de arkeologiska undersökningarna i Motala. För datum och tider se folderns baksida.

SKOLOR

*Vecka 20–22 erbjuder vi visningar för skolklasser. För bokning och information kontakta Anna Arnberg
Tel. 070-383 66 12
anna.arnberg@kmmd.se*

HEMSIDA

Resultat från undersökningen presenteras kontinuerligt på vår hemsida, www.kmmd.se. Här berättar arkeologerna om vad de hittar och hur de tolkar sina upptäckter.

RESULTAT 2009

Inom undersökningsområdet vid Kanaljorden finns lämningar efter en boplats och en intilliggande sjö som vuxit igen till en våtmark. Hösten 2009 inleddes undersökningen av våtmarken, medan utgrävningen av boplatsområdet påbörjas under våren 2010.

I våtmarker kan bevaringsförhållanden för ben och trä vara goda, vilket har visat sig vara fallet vid Kanaljorden. Redan första grävningen hittades ett lårben från en människa och lite längre fram under grävningen påträffades ett skenben. Sedan tidigare har människoben från mesolitikum bara hittats på ett fåtal platser i Östergötland, vilket gör fynden extra spännande.

Människobenen låg på en stenpackning som lagts ut på botten av sjön. Intill stenpackningen hittades flera träföremål, bland annat delar av vad som kan ha varit en pilbåge. I nuläget tror vi att benen och träföremålen är spår efter rituella depositioner och att det vi undersökt är delar av en gravplats eller offerplats från äldre stenålder. Gravläggning i vatten är tidigare känt från stenålderslokalen Møllegabet i Danmark, där den döde gravlagts i en stockkanot som förankrats på havsbotten ett stycke från land.

Under vintern har lårbenet och några av träföremålen ¹⁴C-daterats. Lårbenet kommer från en människa som levde för närmare 8 000 år sedan. Två av de träföremål som hittades intill lårbenet, bland annat pilbågen, har gett liknande dateringar.

Lårbenet har även genomgått en laboratorieanalys som gett information om den dödes kostvanor. Trots att avståndet till Östersjön vid denna tid var ett par mil, visar analysen att personen haft en blandad kosthållning med ett tydligt inslag av föda från havet. En tänkbar förklaring till detta är att människor i området flyttade mellan kust och inland efter årstidernas växlingar. Kanske var det laxens lekvandring som lockade människor till Motala och Motala Ström?

Under 2010 fortsätter undersökningarna vid Kanaljorden och ni är hjärtligt välkomna att besöka oss på våra guidade visningar!

KONTAKTA OSS!

Om du vill veta mer om undersökningen vid Kanaljorden i Motala

kontakta

Fredrik Hallgren

projektledare

Tel. 073-810 71 01

fredrik.hallgren@kmmmd.se

eller

Anna Arnberg

informationsansvarig

Tel. 070-383 66 12

anna.arnberg@kmmmd.se

Om du vill veta mer om vår arkeologiska verksamhet

kontakta

Stefan Elgh

verksamhetschef

Tel 021-80 62 81

stefan.elgh@kmmmd.se

GUIDADE VISNINGAR 2010

Följande tisdagar håller Motalaguiderna från Motala turistbyrå vandringar med besök på utgrävningarna på Strandvägen och Kanaljorden.

Datum: 18/5, 25/5, 1/6, 8/6, 15/6, 22/6, 29/6, 6/7, 13/7, 20/7, 27/7, 3/8, 10/8 och 17/8

Tid: 15.00–17.00.

Mötesplats: Turistbyrån, Motala

Guidade visningar av undersökningen vid Kanaljorden med arkeologer från Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen.

Datum: 27/5, 10/6, 23/6, 24/6, 8/7, 22/7, 5/8, 19/8, 24/8, 7/9 och 14/9

Tid: 15.00–16.00

Mötesplats: Utanför entrén till MAIF Idrottsparken, Bangårdsgatan, Motala.

Karta finns på vår hemsida (www.kmmd.se/?id=1295).

Guidade visningar av undersökningarna på Strandvägen/Verkstadsvägen med arkeologer från Rikantikvarieämbetet UV Öst.

Datum: 20/5, 3/6, 17/6, 1/7, 15/7, 29/7, 12/8, 26/8, 2/9, 9/9 och 16/9

Tid: 15.00–16.00

Mötesplats: Turistbyrån, Motala

E-post: info@kmmd.se

Hemsida: www.kmmd.se

Telefon: 021-80 62 80